

Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MACIEJE SZPUNARA
přednesené dne 10. března 2021¹

Věc C-13/20

**Top System SA
proti
Belgickému státu**

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná cour d'appel de Bruxelles (odvolací soud v Bruselu, Belgie)]

„Řízení o předběžné otázce – Autorské právo a práva s ním související – Směrnice 91/250/EHS – Právní ochrana počítačových programů – Článek 5 odst. 1 – Výjimky z úkonů podléhajících omezení – Úkony nezbytné k opravě chyb – Článek 6 – Rozklad počítačového programu“

Úvod

1. Soudní dvůr má v projednávané věci novou příležitost zabývat se zvláštnostmi právní ochrany počítačových programů. I když se v unijním právu² i v právu mezinárodním³ uznává, že počítačové programy jsou chráněny autorským právem jako literární díla, v několika ohledech se od nich nicméně liší. Jejich specifická povaha jakožto předmětů ochrany se odráží v mechanismech této ochrany, které se natolik liší od obecných pravidel autorského práva, že někteří autoři hovoří o režimu ochrany *de facto sui generis*⁴.

2. Zaprvé nejen že počítačové programy mají užitkový účel, ale tento užitek je velmi zvláštní povahy: umožnit provoz počítačů. Takový program se totiž skládá ze souboru pokynů, které, jsou-li provedeny počítačem, umožňují počítači provádět určité úkoly⁵. Z toho vyplývá, že na rozdíl od jakékoli jiné kategorie děl chráněných autorským právem, nejsou počítačové programy určeny k využití prostřednictvím lidského vnímání. První počítačové programy byly ostatně považovány za příslušenství k samotnému stroji a teprve postupně získal *software* nezávislost na *hardwaru*⁶.

¹ Původní jazyk: francouzština.

² Viz bod 9 tohoto stanoviska.

³ Viz článek 4 smlouvy WIPO o autorském právu, přijaté v Ženevě dne 20. prosince 1996.

⁴ Viz zejména Markiewicz, R., *Ilustrowane prawo autorskie*, Wolters Kluwer, Varšava, 2018, s. 463. Jiní autoři označují počítačové programy jako „písemnosti určené zákonem“, viz Vivant, M., Bruguère, J.-M., *Droit d'auteur et droits voisins*, Dalloz, Paříž, 2015, s. 183.

⁵ Janssens, M.-Ch., „The Software Directive“, v Stamatoudi, I., a Torremans, P., *EU Copyright Law. A Commentary*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2014, s. 89 až 148, zejména s. 93.

⁶ Bing, J., „Copyright Protection of Computer Programs“, v Derclaye, E., (sv.), *Research Handbook on the Future of EU Copyright*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2009, s. 401 až 425, zejména s. 401.

3. V určitých situacích, které mohou být relevantní z hlediska autorského práva, může být pro člověka zajisté užitečné seznámit se s počítačovým programem, například za účelem vytvoření konkurenčního nebo doplňkového programu. V zásadě to však není uživatel, ale počítač, který se s programem „seznámí“ a spustí jej. Užitek pro uživatele tedy nespočívá v počítačovém programu jako takovém, ale ve funkcích, které tento program umožňuje počítači provést. To přibližuje počítačové programy spíše patentově chráněným vynálezům než „klasickým“ dílům chráněným autorským právem.

4. Z této první vlastnosti počítačových programů vyplývá druhá, a sice jejich způsob vyjádření. Jelikož počítačový program není určen pro lidské vnímání, ale pro vnímání stroje, musí být vyjádřen způsobem, který je pro stroj srozumitelný. Tímto výrazovým prostředkem je binární kód, což je „písmo“, které obsahuje pouze dva znaky, obvykle znázorněné jako 0 a 1, ale toto znázornění je opět konvencí pro užití člověkem. Počítačový procesor „čte“ tyto znaky jako různé hodnoty elektrického napětí.

5. Zatímco programy pro počítače takzvané „první generace“ byly často kódovány přímo v binární formě, moderní programy jsou příliš složité na to, aby byly v této formě vytvořeny nebo dokonce přečteny. Existují tedy programovací jazyky, takzvané „jazyky vysoké úrovně“, které zahrnují různé pokyny pro počítače, kódované ve formě výrazů blízkých přirozenému jazyku, a proto jsou srozumitelné pro člověka a pochopitelné pro ty, kteří tyto jazyky znají. Počítačový program vytvořený v takovém programovacím jazyku je jeho „zdrojovým kódem“. Tento zdrojový kód je pak „zkompilován“ pomocí vyhrazeného programu označovaného jako „kompilátor“ do „objektového kódu“ nebo „strojového kódu“, tedy formy, která je pro stroj srozumitelná a jím proveditelná⁷.

6. Nic to však nemění na tom, že v praxi jsou počítačové programy obvykle sdělovány uživatelům pouze ve formě strojového kódu. To umožňuje použití těchto programů jejich spuštěním v počítači, ale neumožňuje znát jejich obsah, což je neobvyklé pro dílo chráněné autorským právem. Otázka, zda a případně do jaké míry má uživatel počítačového programu právo převést strojový kód uvedeného programu do zdrojového kódu (taková operace se nazývá „rozklad“), aby se seznámil s jeho obsahem, je právě jádrem projednávané věci.

7. Tato otázka vede k třetí vlastnosti počítačových programů jako předmětů ochrany autorského práva: vztah mezi touto ochranou a klasickou zásadou autorského práva, podle které autorské právo chrání nikoli myšlenky, ale pouze jejich vyjádření. Tato zásada odráží prvořadý účel autorského práva, kterým je přispět nejen k tvorbě, spolu s ochranou tvůrčí práce autorů, ale také k šíření a přístupu k myšlenkám tím, že brání jejich monopolizaci, takže tyto myšlenky mohou být zdrojem jiných výtvořů. Nicméně skutečnost, že vyjádření počítačových programů, jak jsou obvykle šířeny, je pro člověka nesrozumitelné, umožňuje, aby myšlenky, na nichž tyto programy stojí, byly skryty, a tím byla poskytnuta jejich autorům ochrana, která překračuje to, co je odůvodněno cíli autorského práva⁸. Počítačové programy tak představují jedinou kategorii chráněných děl, u které je přístup k základním myšlenkám na základě pouhé sensorické analýzy, která nevyžaduje úkony podléhající monopolu autora, nemožný⁹.

⁷ Nebo konkrétně pro procesor s určitou architekturou, protože pokyny strojového kódu jsou specifické pro každý typ procesoru a nebudou provedeny procesorem jiného druhu.

⁸ Viz zejména Karjala, D. S., „Copyright Protection of Computer Documents, Reverse Engineering and Professor Miller“, *University of Dayton Law Review*, 1994, sv. 19, s. 975 až 1020.

⁹ Shemtov, N., *Beyond the Code. Protection of Non-Textual Features of Software*, Oxford University Press, Oxford, 2017, s. 28. Pro více informací k dichotomii myšlenka/vyjádření v autorském právu a jejímu použití na počítačové programy, viz obzvláště s. 102 až 127 tohoto díla.

8. Tyto úvodní úvahy jsem považoval za nezbytné proto, aby byla projednávaná věc umístěna do specifického kontextu ochrany počítačových programů autorským právem. Klíčová otázka v této věci, tedy problém práva na rozklad programu, totiž nemůže nastat u žádné jiné kategorie předmětů ochrany, a to z prostého důvodu, že pro přístup k obsahu děl, která spadají do jiných kategorií, než jsou počítačové programy, není nezbytný proces rozkladu ani žádný jiný podobný proces.

Právní rámec

Unijní právo

9. Článek 1 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů¹⁰ stanoví:

„1. V souladu s ustanoveními této směrnice chrání členské státy počítačové programy autorskými právy stejně jako literární díla ve smyslu Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl. Pro účely této směrnice se ‚počítačovým programem‘ rozumí i přípravný koncepční materiál.

2. Ochrana podle této směrnice se vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě. Myšlenky a zásady, na kterých je založen kterýkoliv z prvků počítačového programu včetně myšlenek a zásad, na kterých je založeno jeho rozhraní, nejsou chráněny autorským právem podle této směrnice.

3. Počítačový program je chráněn, pokud je původní, v tom smyslu, že je vlastním duševním výtvorem autora. Pro stanovení způsobilosti k ochraně není uplatňováno žádné jiné kritérium.“

10. Článek 4 písm. a) a b) této směrnice stanoví:

„S výhradou ustanovení článků 5 a 6, zahrnují výlučná práva nositele práv ve smyslu článku 2 právo činit sám a právo udělovat svolení jinému k:

a) stálému nebo dočasnému rozmnožování počítačového programu jako celku nebo jeho části, a to jakýmkoliv prostředky a v jakékoliv formě. Pokud je takové rozmnožování nezbytné pro zavedení, zobrazení, provoz, přenos nebo ukládání počítačového programu do paměti, vyžadují tyto rozmnožovací úkony svolení nositele práva;

b) překladům, zpracování, úpravám a k jakékoliv jiné změně počítačového programu a k rozmnožování programu z těchto úkonů vyplývajícimu, aniž jsou dotčena práva osoby provádějící změnu programu;“

11. Článek 5 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Pokud nejsou ve smlouvě sjednána zvláštní ustanovení, nevyžadují svolení nositele práv úkony uvedené v čl. 4 písm. a) a b), pokud se jedná o úkony nezbytné k tomu, aby umožnily oprávněnému nabyvateli užívat počítačový program způsobem, ke kterému je určen, včetně opravy chyb.“

¹⁰ Úř. věst. 1991, L 122, s. 42; Zvl. vyd. 17/01, s. 114.

12. Konečně článek 6 téže směrnice, nadepsaný „Rozklad“, stanoví:

„1. Svolení nositele práv není požadováno, pokud je rozmnožování kódu nebo překlad formy tohoto kódu ve smyslu čl. 4 písm. a) a b) nezbytný pro získání informací o interoperabilitě [informací nutných k zajištění interoperability] nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými programy za předpokladu, že jsou splněny tyto podmínky:

- a) uvedené úkony jsou prováděny nabyvatelem licence nebo oprávněným uživatelem rozmnoženiny počítačového programu anebo jejich jménem, a to osobou k tomuto pověřenou;
- b) informace nezbytné k dosažení interoperability nebyly dříve pro osoby uvedené v písm. a) snadno a rychle přístupné a
- c) uvedené úkony jsou omezeny na části původního programu nezbytné pro dosažení interoperability.

2. Ustanovení odstavce 1 nezakládají oprávnění k tomu, aby informace získané v rámci uplatňování tohoto odstavce:

- a) byly používány k jiným účelům, než k dosažení interoperability počítačového programu vytvořeného nezávislým způsobem;
- b) byly předávány třetím osobám s výjimkou případů, kdy je to nezbytné k dosažení interoperability nezávisle vytvořeného počítačového programu, nebo
- c) byly používány pro vývoj, výrobu nebo odbyt počítačového programu, jehož vyjádření je ve své podstatě podobné, nebo k jakémukoliv úkonu porušujícímu autorská práva.

3. V souladu s ustanoveními Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl nesmí být tento článek vykládán způsobem, který by umožnil, že by jeho provádění způsobilo neodůvodněnou újmu na oprávněných zájmech nositele práva nebo jím bylo dotčeno běžné využívání počítačového programu.“

13. Směrnice 91/250 byla s účinností k 24. květnu 2009 zrušena na základě článku 10 směrnice 2009/24/ES¹¹. Nicméně na skutkový stav v původním řízení se nadále *ratione temporis* vztahuje směrnice 91/250. Kromě toho relevantní ustanovení této směrnice nebyla změněna.

Belgické právo

14. Články 4, 5 a 6 směrnice 91/250 byly v podstatě doslovným způsobem provedeny do belgického práva články 5, 6 a 7 zákona ze dne 30. června 1994, kterým se do belgického práva provádí směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů¹².

¹¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 23. dubna 2009 o právní ochraně počítačových programů (Úř. věst. 2009, L 111, s. 16).

¹² *Moniteur belge* ze dne 27. července 1994, s. 19315.

Skutkový stav, řízení a předběžné otázky

15. Selor (bureau de sélection de l'Administration fédérale, agentura pro nábor ve spolkové správě) je belgickou veřejnou institucí, která byla začleněna do spolkové veřejné služby Stratégie et Appui (Strategie a podpora), odpovědné za nábor a právní poradenství budoucích spolupracovníků jednotlivých služeb veřejné správy. État belge (belgický stát) je označen jako účastník řízení v původním řízení.

16. Společnost Top System SA, společnost založená podle belgického práva, se zabývá vývojem počítačových programů a zajišťuje různé informační služby pro své zákazníky. Již několik let spolupracuje se Selor.

17. Společnost Top System je zejména autorem několika aplikací vyvinutých na žádost Selor, mezi které patří i aplikace „SWA“ (Selor Web Access), rovněž označená jako „eRecruiting“. Tyto aplikace se skládají jednak z prvků navržených „na míru“ tak, aby vyhovovaly specifickým potřebám a požadavkům Selor, a jednak z prvků vytažených společnostmi Top System z „TSF“ (Top System Framework), což je program, jehož je společnost TOP System autorkou. Jednou ze složek TSF je „DGE“ (DataGridEditor). Společnost Selor je držitelkou licence k používání aplikací vyvinutých společnostmi Top System.

18. Dne 6. února 2008 uzavřely Selor a Top System servisní smlouvy, z nichž jedna zahrnovala instalaci a konfiguraci nového vývojového prostředí a integraci a migraci zdrojů aplikací Selor do tohoto nového prostředí. V období od června do října 2008 proběhla e-mailová korespondence ohledně problémů ovlivňujících některé aplikace, zejména aplikaci eRecruiting.

19. Následoval spor u obchodních soudů v Bruselu (Belgie). Konkrétně dne 6. července 2009 podala společnost Top System žalobu proti Selor a État belge k tribunal de commerce de Bruxelles (obchodní soud v Bruselu, Belgie), kterou se tato společnost v podstatě domáhala, aby tento soud konstatoval, že Selor provedla rozklad rámcového programu TSF. Společnost Top System zejména tvrdila, že došlo k porušení jejích výlučných práv k TSF, a domáhala se toho, aby Selor a État belge byla uložena povinnost náhrady škody. Věc byla postoupena tribunal de première instance de Bruxelles (soud prvního stupně v Bruselu, Belgie), který prohlásil žalobu na náhradu škody za neopodstatněnou.

20. Společnost Top System se proti tomuto rozsudku odvolala k předkládajícímu soudu. Před tímto soudem Selor uznává, že provedla rozklad části TSF – jejíž funkce byly začleněny do aplikací Selor – aby vypnula vadné funkce. Selor tvrdí, že k provedení takového rozkladu byla oprávněna zaprvé smluvně, což je tvrzení, které předkládající soud zamítá jako neopodstatněné, a, zadruhé, na základě ustanovení, kterými se provádí čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250. Top System naproti tomu zpochybňuje, že by v jeho programu byla jakákoliv chyba, a tvrdí, že rozklad počítačového programu je nad rámec smluvního ustanovení povolen pouze na základě článku 6 této směrnice, a nikoli za účelem opravy chyb, nýbrž interoperability na sobě nezávislých programů.

21. V této souvislosti se cour d'appel de Bruxelles (odvolací soud v Bruselu, Belgie) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

- „1) Musí být čl. 5 [odst.] 1 [směrnice 91/250] vykládán v tom smyslu, že oprávněný nabyvatel počítačového programu může provést rozklad dotčeného programu jako celku nebo jeho části, pokud je takový rozklad nezbytný k tomu, aby mohl dotýčný uživatel opravit chyby ovlivňující funkčnost zmíněného programu, a to i v případě, kdy tato oprava spočívá ve vypnutí funkce ovlivňující řádné fungování aplikace obsahující daný program?
- 2) V případě kladné odpovědi, musí být kromě toho splněny podmínky stanovené v článku 6 [směrnice 91/250] nebo jiné podmínky?“

22. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce došla Soudnímu dvoru dne 14. ledna 2020. Písemná vyjádření předložili účastníci původního řízení a Evropská komise. S ohledem na stávající okolnosti týkající se zdravotní krize se Soudní dvůr rozhodl jednání zrušit. Účastníci řízení odpověděli na otázky Soudního dvora písemně.

Analýza

K první předběžné otázce

23. Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 umožňuje oprávněnému nabyvateli počítačového programu provést rozklad tohoto programu, pokud je tento rozklad nezbytný k opravě chyb, které ovlivňují jeho funkčnost. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že pochyby tohoto soudu vyplývají zejména z argumentu společnosti Top System, že rozklad počítačového programu je povolen pouze v případě stanoveném v článku 6 této směrnice¹³, a je tedy vyloučen v případech uvedených v článku 5 uvedené směrnice. Odpověď na tuto otázku vyžaduje přezkoumání výsad nositele autorského práva k počítačovému programu vůči oprávněnému nabyvateli tohoto programu.

Ke vztahu mezi nositelem práv a oprávněným nabyvatelem počítačového programu

24. Na prvním místě článek 4 směrnice 91/250 stanoví výlučná práva nositele autorského práva k počítačovému programu, preventivně¹⁴. Prvním z těchto práv je právo na rozmnožování, které je vymezeno obzvláště široce, neboť zahrnuje jakoukoli formu rozmnožování, stálou nebo dočasnou, ale rovněž rozmnožovací úkony nezbytné pro používání programu. Na rozdíl od jiných kategorií děl, a v každém případě těch, která jsou distribuována na svém vlastním nosiči, přitom počítačový program ke svému používání vždy vyžaduje rozmnoženinu, byť dočasnou, v paměti počítače. V případě počítačových programů tedy výlučná práva nositele představují hlubší zásah do soukromí uživatele než v případě jiných kategorií předmětů ochrany, protože vyžadují *de facto* svolení tohoto držitele i s pouhým používáním programu. Směrnice 91/250 přitom neobsahuje výjimky rovnocenné výjimkám stanoveným v čl. 5 odst. 1 a 2 písm. b) směrnice 2001/29/ES¹⁵.

¹³ A sice k zajištění interoperability nezávisle vytvořeného počítačového programu s rozloženým programem.

¹⁴ Nositel má právo „činit sám a udělovat svolení jinému“.

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. 2001, L 167, s. 10; Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

25. Dále směrnice 91/250 podřizuje monopolu nositele celou řadu úkonů spočívajících ve změně počítačového programu, včetně „rozmnožování programu z těchto úkonů vyplývajících“. I v tomto případě jsou práva nositele obzvláště široká ve srovnání s klasickými řešeními autorského práva, kdy změna díla případně vstupuje do výlučné sféry autora pouze prostřednictvím veřejného šíření výsledku změny.

26. Monopol nositele autorského práva k počítačovému programu se tak vztahuje nejen na klasické úkony používání v oblasti autorského práva, ale také na požitky z tohoto díla v soukromé sféře uživatele.

27. Konečně směrnice 91/250 zakotvuje právo na šíření, o které se v projednávané věci nejedná.

28. Toto široké vymezení výsad nositele je však omezeno, pokud jde o jeho vztahy s oprávněným nabyvatelem počítačového programu. Podle úvodní věty článku 4 směrnice 91/250 se totiž výlučná práva přiznávají nositeli „s výhradou ustanovení článků 5 a 6“ této směrnice. I když jsou tak tyto články uvedeny jako výjimky z výlučných práv¹⁶, představují ve skutečnosti omezení vlastní těmto právům. Podle článku 5 odst. 1 uvedené směrnice přitom nevyžadují svolení nositele práv úkony uvedené v čl. 4 písm. a) a b) této směrnice – tedy rozmnožování a jakákoli změna programu – pokud jsou nezbytné k tomu, aby umožnily oprávněnému nabyvateli programu tento program užívat, včetně opravy chyb.

29. Článek 5 odst. 1 směrnice 91/250 však obsahuje svou vlastní výhradu, a sice že úkony oprávněného nabyvatele počítačového programu v rámci užívání uvedeného programu nepodléhají monopolu nositele, „pokud nejsou ve smlouvě sjednána zvláštní ustanovení“.

30. V konečném vyznění je skutečným výsledkem čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250 umožnit nositeli autorského práva k počítačovému programu v jeho vztazích s oprávněným nabyvatelem jeho programu podrobně smluvně vymezit podmínky užívání tohoto programu tímto nabyvatelem. Naproti tomu, v případě neexistence takových smluvních ustanovení může nabyvatel provádět úkony, které v zásadě podléhají monopolu nositele, za předpokladu, že je zachován rámec používání dotčeného programu způsobem, ke kterému je určen, což zahrnuje opravu chyb.

31. Kromě toho je pravda, že podle sedmnáctého bodu odůvodnění směrnice 91/250 „úkony spočívající v nahrávání a provozování nezbytném k využití oprávněně nabyté rozmnoženiny programu a ani opravování chyb v rozmnoženině nesmí být smluvně zakázáno“. Je však třeba konstatovat, že analýza normativní části této směrnice vede k opačnému závěru. Nejen že uvedená směrnice neobsahuje žádné výslovné ustanovení ve smyslu tohoto bodu odůvodnění, ale neumožňuje ani výklad, který by byl v souladu s tímto ustanovením. Jediné ustanovení směrnice 91/250, které by mohlo být relevantní, a to čl. 5 odst. 1, zachází stejně se všemi úkony uvedenými v čl. 4 písm. a) a b) této směrnice. Toto ustanovení tedy neponechává žádný prostor pro výklad, který by umožňoval vyjmout některé úkony, a sice nahrávání a provozování počítačového programu, jakož i opravu chyb, z výhrady týkající se zvláštních smluvních ustanovení obsažených v čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice. I když se přitom body odůvodnění směrnice může řídit výklad ustanovení, která odrážejí tyto body odůvodnění, postrádají však normativní hodnotu, která by jim umožňovala nahradit neexistující ustanovení nebo vést k výkladu *contra legem*.

¹⁶ Článek 5 směrnice 91/250 je nadepsán „Výjimky z úkonů podléhajících omezení“.

32. To platí tím spíše, že čl. 9 odst. 1 druhá věta směrnice 91/250 výslovně stanoví, že veškerá smluvní ustanovení, která jsou v rozporu s článkem 6, jakož i s čl. 5 odst. 2 a 3 této směrnice, jsou od počátku neplatná. Skutečnost, že unijní normotvůrce zde nezmínil čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice, tedy nemůže být považována za úmyslnou.

33. Jak tvrdí Komise ve své odpovědi na otázku Soudního dvora na toto téma, sedmnáctý bod odůvodnění směrnice 91/250 může odrážet znění původního návrhu této směrnice¹⁷. Tento návrh totiž v čl. 5 odst. 1 stanovil rozlišení mezi licenčními smlouvami sjednanými mezi stranami a tzv. adhezními smlouvami, ve kterých se smluvní svoboda nabyvatele počítačového programu omezovala na uzavření smlouvy, či nikoli. Podle Komise se zákaz uvedený v sedmnáctém bodě odůvodnění vztahuje pouze na tuto druhou kategorii smluv. Nic to však nemění na tom, že konečné přijaté znění čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 toto rozlišení neprovádí. Proto ustanovení jakékoli licenční smlouvy o používání počítačového programu mohou upravovat všechny aspekty tohoto používání, včetně nahrávání a provozování, jakož i opravy chyb.

34. To není tak iracionální, jak se na první pohled zdá. Samozřejmě si lze obtížně představit licenci k používání programu, která by toto používání zcela zakazovala. Používání programu však může být omezeno, například s ohledem na počet počítačů, na kterých lze program nainstalovat a používat, takže jeho nahrávání a jeho provozování na dalších počítačích, a to i stejným nabyvatelem¹⁸, je zakázáno. To platí tím spíše, jde-li o opravu chyb, která obvykle nepatří mezi úkony nezbytné pro používání počítačového programu způsobem, ke kterému je určen. Oprava chyb proto může být vyhrazena nositeli autorského práva, aniž je tím ovlivněna konsistence licence k používání programu¹⁹.

35. Chápu tedy konstatování, které učinil Soudní dvůr v rozsudku SAS Institute²⁰, podle kterého na základě sedmnáctého bodu odůvodnění směrnice 91/250 nesmí být úkony spočívající v nahrávání a provozování nezbytném k takovému využití smluvně zakázány, v tom smyslu, že licence k používání, která by zcela zakazovala úkony nezbytné k tomuto používání, je sama o sobě neplatná²¹. Naproti tomu nelze toto zjištění podle mého názoru vykládat tak, že tomuto bodu odůvodnění přiznává autonomní normativní hodnotu.

36. Pokud jde konkrétně o opravu chyb, výklad, že není možné smluvně vyloučit možnost nabyvatele jí provádět, by vytvořil nerovnováhu na úkor nositelů autorského práva. Tato nerovnováha by byla o to významnější, pokud by se Soudní dvůr řídil mým návrhem odpovědi v projednávané věci a rozhodl, že by nabyvateli měla být přiznána možnost provést rozklad programu za účelem této opravy, aniž by předem žádal nositele o povolení. To by totiž nositele zbavilo jakékoli možnosti bránit se proti tomuto rozkladu²².

37. Nedomnívám se však, že by tato otázka měla význam za takových okolností, jako jsou okolnosti ve věci v původním řízení. Ze spisu ve věci totiž vyplývá, že smlouva mezi společností Top System a Selor neobsahuje žádné ustanovení, které by Selor zakazovalo opravu chyb

¹⁷ Viz návrh směrnice Rady o právní ochraně počítačových programů [COM(88) 816 final], předložený Komisí dne 5. ledna 1989.

¹⁸ Na rozdíl od čl. 5 odst. 3 směrnice 91/250 čl. 5 odst. 1 této směrnice uvádí nikoli uživatele rozmnoženiny programu, ale nabyvatele programu bez ohledu na počet nabytých rozmnoženin.

¹⁹ Smlouvy o používání počítačových programů budou kromě toho podléhat jiným právním předpisům, jako jsou ustanovení smluvního práva, ochrany spotřebitele nebo hospodářské soutěže. Tato pravidla omezí smluvní svobodu stran a ochrání nabyvatele počítačových programů před zneužitím nositeli autorského práva k těmto programům.

²⁰ Rozsudek ze dne 2. května 2012 (C-406/10, EU:C:2012:259, bod 58).

²¹ Jako neslučitelná se samotným cílem smlouvy o používání počítačového programu.

²² Nelze přitom vyloučit, že rozklad bude proveden za neoprávněným účelem, který nebude souviset s opravou chyb.

v počítačových programech společnosti Top System, nebo v každém případě se tato společnost takových ustanovení před předkládajícím soudem nedovolává. Selor je proto oprávněna podle čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 opravovat chyby v dotčených programech.

38. Nyní je tedy třeba ověřit, zda toto ustanovení umožňuje nabyvateli počítačového programu provést rozklad programu za účelem opravy jeho chyb. Na úvod této analýzy objasním pojem „rozklad“.

K pojmu „rozklad“

39. Jak jsem již uvedl²³, počítačový program napsaný programátorem v programovacím jazyku, který je člověku srozumitelný, musí být poté převeden do formy, která je srozumitelná pro počítač, tedy do strojového jazyka. Tato operace se provádí pomocí speciálního programu, kompilátoru, a nazývá se „kompilace“. Verze programu v programovacím jazyku se nazývá „zdrojový kód“ a verze ve strojovém jazyku se nazývá „strojový kód“. Nejedná se o pouhý přepis programu do binárního kódu, ale o „překlad“ pokynů formulovaných funkčně a abstraktně ve zdrojovém kódu do konkrétních pokynů pro komponenty počítačového procesoru s danou architekturou. Některé programy napsané v programovacích jazycích velmi blízkých strojovému jazyku (jazyky tzv. nízké úrovně) jsou nekompilovány ale sestaveny. Jedná se o obdobný postup jako je postup kompilace, a jelikož směrnice 91/250 mezi oběma těmito postupy nerozlišuje, je třeba mít za to, že s kompilovanými programy a sestavenými programy musí být z hlediska zákona zacházeno stejným způsobem.

40. Počítačové programy jsou obvykle šířeny pouze ve formě strojového kódu. Strojový kód však není člověku srozumitelný. Pokud se tedy chce oprávněný nabyvatel počítačového programu seznámit s obsahem programu a provádět v něm změny, zejména za účelem opravy chyb, musí převést strojový kód, který má k dispozici, do formy programu, která je člověku srozumitelná, tedy formulovanou v programovacím jazyku. Tato operace, nazývaná „rozklad“, spočívá v rozmnožení funkčních pokynů programu podle pokynů pro procesor zapsaných ve strojovém kódu. Rozklad je tedy jakýmsi „zpětným inženýrstvím“ (*reverse engineering*), tedy operací, pomocí které dochází k odskrytí konstrukce komplexního nástroje z koncového výrobku, aplikovanou na počítačové programy.

41. Rozklad však neumožňuje rozmnožit původní zdrojový kód dotčeného počítačového programu. Během procesu kompilace jsou totiž určité informace obsažené ve zdrojovém kódu, které nejsou nezbytné pro fungování počítačového procesoru, ztraceny a proces rozkladu neumožňuje jejich obnovení. Kromě toho stejný zdrojový kód může po kompilaci vést k různým výsledkům v závislosti na nastavení kompilátoru. Výsledek rozkladu tedy představuje třetí verzi programu, často označovanou jako „kvazi-zdrojový kód“. Nic to však nemění na tom, že takto rozložený program lze znovu zkompilovat do funkčního strojového kódu.

K rozkladu jako části monopolu autora

42. Na otázku, zda se na rozklad počítačového programu vztahují výlučná práva autora, jak jsou definována v čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250, odpověděly zúčastněné strany, které předložily vyjádření v projednávané věci, jednomyslně kladně. Komise v tomto ohledu předložila podrobnou

²³ Viz bod 5 tohoto stanoviska.

odpověď. Podle jejího názoru v podstatě, ačkoli samotný rozklad není přímo uveden v těchto ustanoveních, řada úkonů, které dohromady tvoří proces rozkladu, jako je rozmnožování a změna počítačového programu, jasně podléhá monopolu autora.

43. S tímto stanoviskem souhlasím.

44. Podle článku 1 odst. 2 první věty směrnice 91/250 se totiž ochrana podle této směrnice vztahuje na vyjádření počítačového programu v jakékoliv formě. Jak přitom již Soudní dvůr rozhodl, zdrojový i strojový kód jsou dvěma formami vyjádření téhož počítačového programu, kterým oběma v důsledku toho přísluší ochrana²⁴. Přejít z jedné formy do druhé tedy vyžaduje rozmnožení a změnu programu.

45. Co se týče rozkladu, skládá se ze změny programu ve formě strojového kódu (chráněné) na „kvazi-zdrojový kód“. Tento posledně uvedený kód je rozmnoženinou programu vyplývající z jeho změny, přičemž tato změna spočívá v překladu strojového jazyka do programovacího jazyka. Taková rozmnoženina výslovně podléhá výlučnému právu autora programu na základě čl. 4 písm. b) směrnice 91/250.

46. To ostatně potvrzuje devatenáctý bod odůvodnění této směrnice, podle kterého „neoprávněné rozmnožování, překlad, zpracování nebo změna formy kódu, ve které byla rozmnoženina počítačového programu poskytnuta, je porušením výlučných práv autora“.

47. V poslední řadě konečně potvrzení toho, že se na rozklad vztahuje čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250, lze nalézt v čl. 6 odst. 1 této směrnice. Článek 6 této směrnice, nadepsaný „Rozklad“, totiž odkazuje na „rozmnožování kódu nebo překlad formy tohoto kódu *ve smyslu čl. 4 písm. a) a b)*“²⁵ uvedené směrnice. Jedná se tedy o nepřímou definici pojmu „rozklad“ ve smyslu směrnice 91/250, která výslovně odkazuje na výlučná práva autora počítačového programu uvedená v čl. 4 písm. a) a b) této směrnice.

48. Proto je třeba dospět k závěru, že na rozklad počítačového programu se vztahují výlučná práva autora takového programu stanovená v čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250.

K zahrnutí rozkladu do působnosti čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250

49. Ze zjištění uvedeného v předchozím bodě tohoto stanoviska vyplývá, že odpověď na otázku, zda se na rozklad vztahuje výjimka (nebo lépe řečeno omezení) stanovená v čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 musí být kladná. V tomto bodě souhlasím s Komisí.

50. Podle tohoto ustanovení má totiž oprávněný nabyvatel počítačového programu právo provádět veškeré úkony stanovené v čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250, pokud jsou tyto úkony nezbytné k tomu, aby umožnily užívat tento program způsobem, ke kterému je určen, včetně opravy chyb. Pokud tedy rozklad nebo úkony, které jej tvoří, jako je rozmnožování a změna kódu, logicky spadají do chráněné působnosti podle čl. 4 písm. a) a b) této směrnice, musí tyto úkony nutně spadat rovněž do působnosti pokryté čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice.

²⁴ Rozsudek ze dne 2. května 2012, SAS Institute (C-406/10, EU:C:2012:259, body 37 a 38).

²⁵ Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

51. Výklad těchto ustanovení, který předložila společnost Top System a podle něhož rozklad vstupuje do oblasti monopolu autora podle čl. 4 písm. a) a b) směrnice 91/250, ale nevztahuje se na něj výjimka stanovená v čl. 5 odst. 1 této směrnice, nelze přijmout. Z konstrukce a znění těchto ustanovení jasně vyplývá, že tyto dva výklady nejsou kumulovatelné.

K přínosu článku 6 směrnice 91/250

52. Společnost Top System však tvrdí, že by článek 6 směrnice 91/250 měl řídit výklad čl. 5 odst. 1 této směrnice, odlišný od výkladu, který jsem navrhl výše. Podle této společnosti totiž článek 6 uvedené směrnice tvoří určitou formu *lex specialis* a je jediným ustanovením, které se týká rozkladu. Povaha *lex specialis* tohoto ustanovení vylučuje rozklad z působnosti čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250. Avšak vzhledem k tomu, že článek 6 této směrnice povoluje rozklad pouze za účelem zajištění interoperability nezávisle vytvořených počítačových programů, je rozklad za účelem opravy chyb v počítačovém programu, bez svolení nositele autorského práva, zakázán.

53. Tato argumentace však nemůže obstát vůči kritice.

54. Jak jsem totiž uvedl, čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 nestanoví seznam úkonů, na které se vztahuje. Toto ustanovení se omezuje na odkaz na čl. 4 písm. a) a b) této směrnice, když osvobozuje od povinnosti získat svolení nositele autorského práva „úkony uvedené“ v uvedeném čl. 4 písm. a) a b), pokud jsou nezbytné k používání počítačového programu. Toto ustanovení mimoto neobsahuje žádnou výhradu týkající se článku 6 uvedené směrnice.

55. Naproti tomu se čl. 6 odst. 1 směrnice 91/250 týká dvou specifických kategorií mezi úkony, na které se vztahuje čl. 4 písm. a) a b) této směrnice, a sice „rozmnožování kódu“ a „překlad formy tohoto kódu“, pokud jsou tyto úkony nezbytné pro získání informací nutných k zajištění interoperability nezávisle vytvořeného počítačového programu s jinými programy, tedy účel odlišný od účelu uvedeného v čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice.

56. Nic tedy nenaznačuje, že by článek 6 směrnice 91/250 byl *lex specialis* ve vztahu k čl. 5 odst. 1 této směrnice. Tato dvě ustanovení mají odlišnou působnost, protože se týkají dvou různých případů. Článek 5 odst. 1 se týká úkonů nezbytných pro používání počítačového programu, včetně opravy chyb, zatímco článek 6 se týká úkonů nezbytných k zajištění interoperability nezávisle vytvořených programů. Tato dvě ustanovení jsou tedy na sobě nezávislá a není mezi nimi vztah *lex specialis* a *lex generalis*.

57. Argument společnosti Top System, podle kterého je článek 6 směrnice 91/250 jediným ustanovením, které umožňuje rozklad počítačového programu, proto musí být odmítnut.

Dopad přípravných prací na směrnici 91/250

58. Závěr, podle kterého se čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 vztahuje na rozklad počítačového programu za účelem opravy jeho chyb, není vyvrácen na rozdíl od toho, co tvrdí společnost Top System, informacemi vyplývajícími z přípravných prací na této směrnici.

59. Nesouhlasím tedy s argumenty společnosti Top System, které byly rozvinuty zejména v rámci její odpovědi na otázky Soudního dvora, podle nichž přípravné práce na směrnici 91/250 prokazují, že rozklad chráněného počítačového programu je možný pouze za okolností a pro účely vymezené v článku 6 této směrnice. Dokumenty citované společností Top System totiž

naznačují, že od počátku prací bylo zřejmé, že se výlučná práva autorů vymezená v čl. 4 písm. a) a b) uvedené směrnice vztahují na rozklad chráněného programu. Vzhledem k tomu, že čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 umožňuje oprávněnému nabyvateli provádět všechny úkony uvedené v čl. 4 písm. a) a b) této směrnice, pokud jsou nezbytné k používání programu, včetně opravy chyb, nutně to zahrnuje rozklad. Celá diskuse v normotvorném procesu směrnice 91/250, která vedla k doplnění stávajícího článku 6 této směrnice do původního návrhu Komise, se tak týkala rozkladu prováděného *mimo* obvyklé používání počítačového programu, a tedy i mimo rámec čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice. Jednalo se totiž o rozklad pro účely interoperability programů vytvořených nezávislými autory.

60. Je tedy mylné tvrdit, jak to činí společnost Top System, že otázka rozkladu je v konečném výsledku vyloučena z článku 5 směrnice 91/250. Proto, aby byl rozklad vyloučen z čl. 5 odst. 1 této směrnice, musel by být rovněž vyloučen z čl. 4 písm. a) a b) této směrnice, což by vedlo k jeho úplnému odstranění z výlučné oblasti nositele autorského práva, neboť neexistuje jiné ustanovení, které by mu mohlo zajišťovat ochranu proti rozkladu. Takový závěr by byl však absurdní.

61. Jediné, co přípravné práce na směrnici 91/250 prokazují, je skutečnost, že původní myšlenka zahrnutí výjimky pro rozklad za účelem interoperability do zvláštního odstavce článku 5 této směrnice (odlišného od odstavce 1) byla opuštěna a byla dána přednost vytvoření nového článku, propracovanějšího, věnovaného této výjimce. To se však v ničem nedotýká dosahu čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice.

62. Je pravda, že Rada výrazně omezila rozsah této nové výjimky. Zejména byla opuštěna myšlenka, původně předložená Komisí, umožnit rozklad za účelem zachování nově vytvořeného programu, interoperabilního s rozloženým programem. To podle mého názoru odůvodňuje skutečnost, že na základě čl. 9 odst. 1 druhé věty směrnice 91/250 se od této výjimky nelze smluvně odchýlit, na rozdíl od případu čl. 5 odst. 1. Účelem tedy bylo chránit nositele autorského práva před zneužitím. Nic to však nemění na tom, že v tomto případě se rozklad provádí pro účely mimo obvyklé použití programu²⁶.

63. Souhlasím tedy s názorem Komise, že přípravné práce na směrnici 91/250 neumožňují dospět k závěrům odlišným od závěrů vyplývajících z doslovného a systematického výkladu čl. 5 odst. 1 této směrnice.

Návrh odpovědi

64. Navrhuji tedy odpovědět na první předběžnou otázku tak, že čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že umožňuje oprávněnému nabyvateli počítačového programu provést rozklad tohoto programu, pokud je nezbytný za účelem opravy chyb, které ovlivňují jeho fungování.

²⁶ Kromě toho, jak vysvětlím následně, čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 podle mého názoru neumožňuje rozklad počítačového programu za účelem zachování rozloženého programu, s výjimkou opravy chyb ve vlastním slova smyslu (viz body 75 a 76 tohoto stanoviska).

K druhé předběžné otázce

65. Podstatou druhé předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda v případě, že čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 musí být vykládán tak, že umožňuje oprávněnému nabyvateli počítačového programu provést rozklad tohoto programu, pokud je nezbytný za účelem opravy chyb, musí tento rozklad splňovat požadavky stanovené v článku 6 této směrnice nebo jiné požadavky.

K použitelnosti požadavků vyplývajících z článku 6 směrnice 91/250

66. Článek 6 směrnice 91/250 zavádí výjimku z výlučných práv nositele autorského práva k počítačovému programu umožňující jeho rozklad, pokud je to nezbytné k zajištění slučitelnosti uvedeného programu s jiným nezávisle vytvořeným programem. K této výjimce je připojena řada podmínek a zákazů uvedených v tomto ustanovení.

67. V souladu s mou analýzou²⁷ je článek 6 směrnice 91/250 nezávislý na článku 5 této směrnice, zejména na odstavci 1 tohoto posledně uvedeného článku. Výjimka, kterou zavádí článek 6 uvedené směrnice, má odlišnou působnost a odlišné účely než výjimka stanovená v čl. 5 odst. 1 téže směrnice a odlišně také vymezuje úkony, které povoluje.

68. Požadavky stanovené v článku 6 směrnice 91/250 se proto nemohou přímo ani *per analogiam* použít na výjimku stanovenou v čl. 5 odst. 1 této směrnice.

69. To nicméně neznamená, že použití posledně uvedené výjimky nemusí splňovat žádné požadavky.

K jiným použitelným požadavkům

70. S přihlédnutím ke znění čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 jsou totiž některé podmínky a některá omezení vlastní výjimce z výlučných práv zavedené v tomto ustanovení²⁸.

71. Nejprve tato výjimka svědčí pouze oprávněnému nabyvateli počítačového programu. Tato otázka nevznáší v původním řízení problémy, a proto nevyžaduje další úvahy.

72. Dále provedené úkony, v projednávané věci úkony, které společně představují rozklad počítačového programu²⁹, musí být nezbytné k tomu, aby bylo možné používat tento program způsobem, který je v souladu s jeho určením, a konkrétně opravit chyby. Tato podmínka vyžaduje následující poznámky.

73. Zaprvé je třeba vymezit pojem „chyba“. Samotná existence chyby v počítačovém programu totiž může být předmětem sporu mezi autorem a uživatelem tohoto programu³⁰. To, co podle uživatele může představovat chybu, může být funkcí nebo vlastností požadovanými z pohledu autora uvedeného programu. I když směrnice 91/250 neobsahuje definici tohoto pojmu, tuto definici lze nicméně vyvodit ze znění a účelu čl. 5 odst. 1 této směrnice.

²⁷ Viz zejména body 52 až 56 tohoto stanoviska.

²⁸ Viz zejména Janssens, M.-Ch., *op.cit.*, s. 127.

²⁹ Viz body 45 až 47 tohoto stanoviska.

³⁰ V původním řízení společnost Top System popírá existenci chyby v dotčeném programu, i když předkládající soud odkazuje na znalecký posudek, který existenci takové chyby konstatuje.

74. Podle tohoto ustanovení úkony oprávněného nabyvatele počítačového programu mu musí umožnit „užívat [tento program] způsobem, ke kterému je určen, včetně opravy chyb“. Oprava chyb tedy spadá pod používání programu způsobem, ke kterému je určen.

75. Způsob, ke kterému je počítačový program určen, je způsob, který je vymezen jeho autorem, nebo v závislosti na případě způsob, ke kterému je určen, který je dohodnutý poskytovatelem a nabyvatelem programu při jeho nabytí. Chyba je tedy funkční porucha, která brání použití programu způsobem, ke kterému je určen. Pouze oprava takových chyb může odůvodnit úkony uživatele, včetně rozkladu, provedené bez svolení nositele autorského práva.

76. Naproti tomu žádná změna ani zlepšení programu ve srovnání s původním způsobem, ke kterému byl určen, nepředstavuje opravu chyb odůvodňující takové úkony. Jedná se zejména o aktualizaci programu související s technologickým pokrokem. Jinými slovy, technická zastaralost počítačového programu nepředstavuje chybu ve smyslu čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250.

77. Vzhledem k tomu, že počítačové programy nejenže představují kategorii užitečných děl, ale také spadají do odvětví s obzvláště rychlým technologickým rozvojem, je totiž běžné, že časem zastarávají. Náprava tohoto zastarávání prostřednictvím aktualizace počítačových programů, nebo dokonce prostřednictvím jejich nahrazení novými programy přitom spadá pod běžné používání těchto programů jako předmětů ochrany autorského práva, a tedy pod výsady nositelů tohoto práva.

78. Zadržet zásah uživatele počítačového programu musí být nezbytný z hlediska sledovaného cíle. V projednávané věci je otázkou, zda a v jakém rozsahu je rozklad počítačového programu nezbytný k opravě jeho chyb.

79. Určitě existují chyby, které lze opravit bez přístupu ke zdrojovému kódu programu, a to buď „ručně“ uživatelem, nebo pomocí vyhrazeného softwaru. Strany, které v projednávané věci předložily vyjádření, se však shodují na tom, že tato oprava nejčastěji vyžaduje zavedení změn do samotného kódu programu. Jelikož strojový kód je člověku nesrozumitelný, vyžaduje taková oprava přístup k původnímu zdrojovému kódu nebo překlad strojového kódu do zdrojového kódu („kvazi-zdrojový kód“³¹). Vystává tedy následující otázka: za jakých okolností tato potřeba odůvodňuje rozklad programu jeho oprávněným nabyvatelem?

80. Společnost Top System tvrdí, že takové případy jsou velmi vzácné a výjimečné. Podle této společnosti ve většině situací buď již má oprávněný nabyvatel počítačového programu zdrojový kód, nebo mu k němu může poskytnout přístup nositel autorského práva, nebo je nositel na základě smlouvy o údržbě zodpovědný za opravu chyb.

81. Ponechám stranou případ, kdy má oprávněný nabyvatel k dispozici nekompilovanou nebo již rozloženou verzi programu, tedy přístup ke zdrojovému kódu. Je zřejmé, že v této situaci není rozklad nezbytný. Problematičtější je vztah mezi tímto nabyvatelem a nositelem autorského práva k počítačovému programu a jejich vzájemné závazky. Nejedná se však o nezbytnost rozkladu programu za účelem opravy chyb, ale o podmínku použití čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250, a sice neexistence smluvních ustanovení, která by tomu bránila.

³¹ Viz bod 41 tohoto stanoviska.

82. Připomínám, že se čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 použije, „pokud nejsou ve smlouvě sjednána zvláštní ustanovení“. Jinými slovy, smlouva o nabytí programu může upravovat používání programu, včetně opravy chyb, tak, že omezuje možnost nabyvatele provádět úkony podléhající monopolu nositele pro účely této opravy. Toto omezení může vést až k absolutnímu zákazu opravy chyb nabyvatelem³². V takovém případě se výjimka stanovená v tomto ustanovení nepoužije a úkony nabyvatele jsou omezeny na úkony povolené na základě smlouvy.

83. Naproti tomu, pokud smlouva mezi stranami takové omezení neobsahuje, oprávněný nabyvatel počítačového programu má podle mého názoru možnost provádět úkony uvedené v čl. 4 písm. a) a b) 91/250, včetně rozkladu programu, pokud se to jeví nezbytné zejména za účelem opravy chyb. Tento nabyvatel nemá vůči nositeli autorského práva k programu žádné další povinnosti. Není tedy povinen žádat nositele, aby opravil chyby, ani žádat o přístup ke zdrojovému kódu programu ani se obrátit na soud proto, aby soud nositeli nařídil provést určitý úkon. Naproti tomu, pokud tyto povinnosti nevyplývají z čl. 5 odst. 1 uvedené směrnice, je třeba si uvědomit, že rozklad představuje pracný a nákladný proces s nejistými účinky. V praxi budou uživatelé používat tuto techniku pouze jako poslední možnost³³.

84. V případě sporu bude samozřejmě na příslušném soudu, aby určil přesný obsah smluvních práv a povinností stran smlouvy o nabytí počítačového programu.

85. Vzhledem k tomu, že oprava chyby často vyžaduje změnu nepatrného fragmentu kódu počítačového programu, může zjištění tohoto fragmentu vyžadovat rozklad podstatné části či dokonce celého programu. Takový rozklad proto nelze považovat za rozklad, který není nezbytný k opravě chyby, protože by tím byla znemožněna oprava a výjimka stanovená v čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 by byla zbavena užitečného účinku. Oprávněný nabyvatel počítačového programu je proto podle tohoto ustanovení oprávněn provést rozklad programu v rozsahu nezbytném nejen k opravě chyby ve vlastním slova smyslu, ale také k nalezení této chyby a části programu, která musí být změněna.

86. Konečně je třeba konstatovat, že čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 neuvádí žádná omezení ohledně používání takových informací získaných díky rozkladu počítačového programu, jako jsou informace obsažené v čl. 6 odst. 2 této směrnice. Nevyplývá z toho však, že by oprávněný nabyvatel počítačového programu, který provedl rozklad tohoto programu za účelem opravy chyb, mohl výsledek tohoto rozkladu používat za jinými účely.

87. Článek 4 písm. b) směrnice 91/250 totiž podřizuje monopolu autora nejen „překlad, zpracování, úpravu a jakoukoli jinou změnu počítačového programu“, ale i „rozmnožování programu z těchto úkonů vyplývající“, tedy v případě rozkladu zdrojový kód vyplývající z tohoto rozkladu. Jakákoli rozmnoženina tohoto zdrojového kódu za jiným účelem, než je oprava chyb, tak podléhá svolení nositele autorského práva. Kromě toho čl. 4 písm. c) této směrnice zakazuje veřejné šíření rozmnoženiny počítačového programu bez svolení nositele autorského práva k tomuto programu, což se použije rovněž na rozmnoženiny zdrojového kódu vyplývající z rozkladu.

³² Domnívám se, že taková možnost existuje i přes znění sedmnáctého bodu odůvodnění směrnice 91/250 (viz body 31 až 34 tohoto stanoviska).

³³ Tato vlastnost rozkladu je mnoha autory zdůrazňována. Viz zejména Bing, J., *op.cit.*, s. 423 a 424.

88. Naproti tomu v souladu s čl. 1 odst. 2 směrnice 91/250 informace, které tvoří vlastní program, tedy formu jeho vyjádření, nejsou chráněny³⁴.

89. Navrhuji tedy odpovědět na druhou předběžnou otázku tak, že čl. 5 odst. 1 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že rozklad počítačového programu na základě tohoto ustanovení oprávněným nabyvatelem za účelem opravy jeho chyb nepodléhá požadavkům článku 6 této směrnice. Naproti tomu lze takový rozklad provést pouze v rozsahu nezbytném pro tuto opravu a v mezích smluvních závazků nabyvatele.

Závěry

90. S přihlédnutím k výše uvedeným úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr poskytl následující odpovědi na předběžné otázky položené cour d'appel de Bruxelles (odvolací soud v Bruselu, Belgie):

- „1) Článek 5 odst. 1 směrnice Rady 91/250/EHS ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů musí být vykládán v tom smyslu, že umožňuje oprávněnému nabyvateli počítačového programu provést rozklad tohoto programu, pokud je to nezbytné za účelem opravy chyb, které ovlivňují jeho fungování.
- 2) Článek 5 odst. 1 směrnice 91/250 musí být vykládán v tom smyslu, že rozklad počítačového programu na základě tohoto ustanovení oprávněným nabyvatelem za účelem opravy jeho chyb nepodléhá požadavkům článku 6 této směrnice. Naproti tomu lze takový rozklad provést pouze v rozsahu nezbytném pro tuto opravu a v mezích smluvních závazků nabyvatele.“

³⁴ Domnívám se, že je třeba uvést, že tento výklad nepřiznává nositeli autorského práva k počítačovému programu menší ochranu, než je ochrana přiznaná čl. 6 odst. 2 směrnice 91/250 v případě rozkladu za účelem interoperability nezávisle vytvořených programů. Článek 6 odst. 2 této směrnice, ve světle výkladu čl. 1 odst. 2 této směrnice, lze totiž vykládat pouze v tom smyslu, že výraz „informace“ označuje pouze části počítačového programu, které jsou chráněny na základě uvedené směrnice, tedy formy jeho vyjádření, a nikoli „myšlenky a zásady, na kterých [jsou založeny]“ tyto části. Kromě toho připomínám, že na základě čl. 9 odst. 1 druhé věty 91/250 nelze smluvně vyloučit rozklad založený na článku 6 této směrnice, na rozdíl od rozkladu provedeného za účelem opravy chyb.